

Pacis osculum post consecrationem, et missa Præsantificationum in Parasceve Paschatis quinto sæculo obtinuerunt. Utebantur diaconi ad lævam pallis linostimis, scilicet ex lino et lana contextis. Sanctimonialibus contingere sacratam pallam, et in Ecclesia thus adolere inhibitum fuit. Alternatim psalmi canebantur davidici, repetitis antiphonis. Decantatus itidem dominicis diebus, et in natalitiis sanctorum hymnus angelicus. Suspecti erant erroris manichæorum, qui a sacri calicis abstinebant mysterio. *Lirinenses* monachi, *sabbaitæ*, atque sub Joanne patriarcha jerosolymitano *carmelitæ* fuerunt, prout plerique opinati sunt, instituti ¹.

Tanta fuit monachorum in Capraria et Lirino, seu Lerina, insulis, multitudo et celebritas, ut illustrium quoque poetarum hujus ævi describantur carminibus ².

¹ Ab Eudocia Augusta bis Jerosolymam profecta, nempe anno 438, et post cædem Paulini ejus causa interfecti anno 430, ædificata fuerunt monasteria, quæ *lauras* vocavit. Laura a cœnobio differt, quod istud uno clauditur muro; laura vero habet cellulas longe disjunctas. In laura anachoretæ, in cœnobio degebant monachi. Vide adnotationes in librum I Evagrii, cap. XXI. Narrat ibidem historicus, *lauras* incolentium alios nihil proprii habere, nec aurum, nec vestem, nec esculentum; pallio vel tunica, quibus hodie unus induitur, uti postea alium; diu noctuque preces ad Deum fundere, ac per biduum etiam, vel triduum servare jejunium. Alios vero solos includi domiciliis, alios in ignotis terræ latibulis, alios in solitudine a sole perusta. Tam ergo eremitis, quam religiosiis aliis severioris rigidiorisque instituti, antiqua proposita fuerunt exempla. In excerptis Theodori Lectoris legimus Eudociam misisse Jerosolymis ad Pulcheriam imaginem Deiparæ, ἢ ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς καθίσταρσεν, « quam apostolus Lucas depinxerat. » Florebat Theodorus sæculo VI ineunte. Non est ergo de pingendi arte evangelistæ opinio commentum sero excogitatum. Imaginem illam Pulcheria collocavit in basilica a se ædificata in *Hodegis*, ubi cæci lumen recipiebant. De basilicis autem ab eadem Pulcheria erectis pertractant ipse Theodorus, lib. I, n. 3, et Nicephorus, libro XIV, cap. II. Vide adnot. Valesii ad Theodorum.

² Referta erat hoc sæculo sanctissimis monachis *Capraria* insula maris Tyrrheni, inter Corsicam oramque Thusciæ. De hac enim insula legitur apud Rutilium Numatianum, qui floruit Honorio Augusto imperante, scripsitque terso stylo et ubere vena ingenii duos *Itinerarii* libros ad Venerium Rufum :

Processu pelagi jam se Capraria tollit,
Squalet lucifugis insula plena viris.

APPENDIX.

EXTERNE RES ATTINGUNTUR.

Quoniam diximus cap. v plura regna hoc sæculo exorta, illorum præcipua commemorabimus. *Augustulum* an. 475 ad imperium fuisse evectum, dejectumque ab *Odoacre* rege Turcilingorum et Herulorum, qui e Pannonia et Norico irruperunt

Ipsi se monachos Graio cognomine dicunt,
Quod soli nullo vivere teste volunt.

Verum tamen est Rutilium christianæ religionis hostem acerrimum illorum monachorum vitam adeo insectari, ut hæc præmissis verbis subjiciat :

Munera fortunæ metuunt, dum damna verentur.
Quisquam sponte miser, ne miser esse queat.
Quænam perversi rabies tam stulta cerebri,
Dum mala formides, nec bona posse pati?
Sive suas repetunt ex fato ergastula pœnas,
Tristia seu nigro viscera felle tument.
Sic nimis bilis morbum assignavit Homerus
Bellerophontæis sollicitudinibus.

Bellerophontem, cum post varia vitæ discrimina cœlum petere conaretur, inde a Jove excussum equo decidisse in Aleium Lyciæ campum, ubi cæcus erravit, donec periret, fabulæ narrant poetarum.

De Lirinensi autem cœnobio, cujus aliquos incolas doctrina simul et sanctimonia conspicuos laudavimus superiori capite IV, hæc scripsit *C. Sollius Apollinaris Sidonius*, vita functus anno 482, cujus opera studiosè collegerunt Joannes Savaron et Jacobus Sirmondus, in carmine eucharistico ad Faustum :

Seu te Lirinus priscum complexa parentem est,
Qua tu jam fractus permagna sæpe quiete
Discipulis servire venis, vixque otia somni,
Vix coctos captare cibos, abstemius ævum
Ducis, et insertis pingis jejunia psalmis,
Fratribus insinuans, quantos illa insula plana
Miserit in cœlum mentes, quæ sancta Caprasi
Vita senis, juvenisque Lupi; quæ gratia patrem
Mansit Honoratum, fuerit quis Maximus ille,
Urbem tu cujus monachusque, antistes et abbas
Bis successor agis, celebrans quoque laudibus illis
Eucherii venientis iter, redeuntis Hilari.

Commendantur itaque hoc carmine a Sidonio Lirinensis monasterii cultores percelebres, expressoque nomine Caprasius, Lupus, Honoratus,

in Italiam, narratum est supra. Ab anno itaque 476, *cos.* *Basilisco* et *Armato*, Odoacer iste Italiæ regnum obtinuit. Hunc anno 493 interfecit *Theodoricus*, rex Gothorum, quem superioribus annis Zeno imperator rogaverat, ut ad Italiam liberandam copias conducere. Quare ab anno 493, atque a *Theodorico* supputatur regnum Gothorum italicum.

In Galliis Burgundiones e Meotide egressi palude, duce *Marcomiro* in Franconiam concedentes, regem crearunt anno 420 ipsius *Marcomiri* filium *Faramundum*; huic an. 431 successit *Clodio* Comatus, sive Crinitus. Consecuti deinceps regnum anno 449 *Meroveus*, anno 459 *Childericus*, anno 495 *Clodoveus*, qui anno 499 baptizatus est a Remigio, sanctissimo Remensium antistite.

Regnum Vandalorum, qui anno 427 in Mauritaniam trajece- rant, cœpit in Africa an. 439, quo anno *Gensericus* occupavit Carthaginem. Mortuo autem *Genserico* an. 477¹, regnavit *Hunmericus*, et huic vita functo an. 484 successit *Guntabundus*, e vivis sublatus anno 496. Post *Guntabundum* ad annum usque 505 regnum vandalicum administravit *Trasamundus*.

Gothorum regnum in Hispania initium habuit ab *Athaulpho*, qui anno 411 successit *Alarico*, et anno 414 pulsus e Galliis irruit in Hispanias, sed anno proximo jugulatus est *Barcinone*. Regnavit deinde anno 415 *Singericus*, eodem anno interemptus. Huic successit *Wallia*, qui obiit anno 428. Adeptus tunc regnum *Theodoricus*, qui fati cessit anno 451; *Thorismundus* deinde potitus regno, proximo anno 452 jugulatur. *Theodori-*

Maximus, Eucherius et Hilarius. Ab Honorato, pristino *Lirini* abjecto nomine *insulam S. Honorati* appellant modo.

Illustrarunt quoque monasticam vitam hoc sæculo *Pinianus* eandem amplexus anno 419, quo tempore in cellulam ad montem Oliveti sese inclusit *Melania* Junior. Consecrata etiam Deo *Margareta* Antiochena, ex turpissima vita a Nonno, episcopo edesseno, anno 431 ad frugem revocata, et appellata deinde *Pelagia*. Sabbaitæ a sanctissimo viro *Sabba* cognominantur, sub cujus disciplina *Joannes* Silentiarius, alique plurimi hoc sæculo floruerunt.

¹ Gensericum a capta Carthagine imperasse Vandalis annos 39 tradit lib. I *De bello vandalico* Procopius Cæsarensis.

cus II fratricida et ipse ab *Eurico*¹ trucidatus est anno 466. Ab hoc anno usque ad an. 485 idem *Euricus* moderatus est regnum. Regnavit postmodum annis 23, id est, usque ad annum 507, filius *Eurici* *Alaricus*. Fuerunt hi omnes contagione arianæ hæreseos infecti.

Prosequar modo quædam notatu digna, ac primo cædem *Stiliconis*, jussu *Honorii* generi sui anno 404 cum filio *Eucherio* interfecti, quasi affectassent imperium, jugulata etiam conjuge *Stiliconis* *Severa*². Obsessa ac direpta fuit Roma anno 409, aut sequenti³, a Gothis duce *Alarico*, captaque *Placidia* soror *Ho-*

¹ *Evaricum* vulgo appellant.

² Confugerat *Stilico* ad asylum Ecclesiæ, quod ipse temere violaverat, idque etiam exeunte præcedenti sæculo, id est anno 399 *Eutropio* contigit. Ante urbis excidium, detenta ab *Herculiano* annona africana, in Urbe tam dira fames grassata est, ut humanæ carnes laniarentur, matresque comederent parvulos. Legantur *Zosimus* lib. V, et *Hieronymus* in epistola ad *Principiam*. Enituit tunc *Lætæ*, ejusque matris *Passimenæ*, *Probæ* et *Flaviæ Constantiæ* in pauperes liberalitas. De *Herculiani* autem tyrannide, militari apparatu et interitu, vide libro VII, cap. XLII, *Paulum Orosium*.

³ Dixi Romam ab *Alarico* obsidione vallatam, direptamque fuisse anno 409 aut sequenti. Quidam enim cum illustri *Pagio* referendum id putant in annum 409, et in octavum *Honorii* consulatum; quidam vero in consulatum *Fl. Vararis*, et in annum 410, quæ est sententia communior. At sententia *Pagii* comprobatur *Fastis Idatii*, in quibus legitur: « *Honorio* Aug. VIII et *Theodosio* Aug. III *cos.*, *Alaricus* rex Gothorum Romam ingressus. » In *Chronico* etiam *Ivonis Carnotensis* habetur: « Tempore *Innocentii* capta est a Gothis Roma anno D. 409, indict. 9. » Hæc tamen facile ad concordiam revocantur; nam *Alaricus* anno 409 Romam profectus, imperatorem nominavit *Attalum* præf. Urbis, et vi armisque senatum commovit adversus *Honorium*, ut *Zosimus*, lib. VI, *Orosius*, lib. VII, et *Sozomenus*, libro IX, litteris tradiderunt. Verum consule *Varare*, et anno 410 *Alaricus* Romam cum exercitu rediens occupavit illam, delevitque, et dies excidii hujus fuit, ut inquit auctor *Historiæ miscellæ*, IX kalendas septembris, non, ut ait *Calvisius*, kalendarum aprilium. S. *Hieronymus* cladem urbis commemorans repetebat *Maronis* verba II *Æn.* :

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis æquare dolorem?
Urbs antiqua ruit, multos dominata per annos,
Plurima perque vias sparguntur inertia passim
Corpora, perque domos, et plurima mortis imago.

In maxima nihilominus calamitate hoc religioni christianæ decorum accidit, quod miseris basilicæ Sanctorum, ac præsertim apostolorum *Petri*

norii A., quæ nuptui tradita Athaulpho fratri Alarici, viri in Romanos animum mitigavit, multumque profuit imperio. Anhelante Alarico in Urbis excidium citato anno 409, in Hispanias Alani, Vandali et Suevi irruerunt, quas subinde domitas partiti sunt invicem. Hunni item Italiam vexarunt sub *Attila*, quem Honoria, Valentini soror, ab Eugenio stuprata et expulsa, atque ad Theodosium transmissa anno 434, adversus occidentale imperium, suis oblatis nuptiis, improbo concitavit consilio. *Attila* vero post multos excursus anno 452 Aquileiam, Ticinum, Mediolanum, urbesque finitimas devastavit. Tunc a plerisque confugientibus ad æstuarium maritimasque paludes condita fertur civitas et respublica Venetorum. Miserrimo exitus anno 433, juxta Cassiodorum, aut anno 454, juxta alios, memoratus *Attila* impurissimam efflavit animam. *Alteram* cladem Romæ attulit anno 455, exercitus Vandalorum sub *Genserico*, qui præda onustus Eudoxiam Valentiniani viduam una cum filiabus abduxit in Africam. Cum barbarorum armis elementa quoque pugnarunt. Etenim anno 447 vehementi terræ concussione corruerunt cum turribus 57 muri Constantinopolis, diraque subsecuta est ex aeris infectione contagio. Romæ anno 467, dum *Lupercalia* celebrarentur, pestis ingens irrupit. Vesuvium an. 472 tantam emisit copiam flammarum, ut maxima pars Europæ obscurata fuerit caligine, hujusque incendii in urbe constantinopolitana quotannis innovaretur memoria. In ipsa Constantinopolis civitate anno 476 consumpta est igne bibliotheca cum centum viginti millibus librorum, inter quos erant Homeri opera, aureis scripta litteris in membranaceo intestino serpentis pedum geometricorum 120, narrante Zonara.

Chronologicum opus exararunt quinto sæculo *Panodorus* et *Annianus*, monachi Ægyptii, de quibus Georgius Syncellus et Scaliger in *Animadversionibus eusebianis*, prætermis superior cap. iv¹. *Philostorgius* hæreticus eunomianus elucu-

et Pauli præbuerunt asylum, quod in libro I *De civitate Dei* explicat ornatissime S. P. Augustinus.

¹ In pretio fuerunt sub Arcadio Theodosii M. filio, sæculo nimirum V ineunte.

bravit historiam, qua arianos extollit, et conviciis proscindit catholicos, *caput Deo invisum*, ut appellat Nicephorus¹. A Suida laudatur *Timotheus Gazæus* grammaticus, ab Evagrio sæpe numero *Joannes* rhetor, historicus, quem Vossius confundit cum Joanne Epiphaniensi, qui floruit imperante Justino Seniore proximo sæculo. *Claudius Rutilius Numatianus* carmine eleganti scripsit *Itinerarium*, odium spirans religionis judicæ et christianæ; cædem pariter Stiliconis ac Romam captam ab Alarico metro descripsit. Vossius et Scaliger eruditum quidem, sed barbarum vocant *Martianum Capellam* Carthaginensem², qui versibus simul et prosa scripsit septem libros *De nuptiis Philologię*³. Historiarum libros XXII *Sylvæ* titulo ad Theodosium Juniorem scripsit *Olympiodorus* Thebanus, et sex pariter

¹ In Historia *Philostorgii*, a Photio in compendium redacta, innumera occurrunt mendacia. Ait enim lib. I, n. 3, Arium suffragia, quæ in eum protendebant, ut eligeretur patriarcha alexandrinus, sponte in Alexandrum transtulisse. Lib. II Constantinum litteris quaquaversum missis reprobasse vocem *consubstantialis*, et fidem *dissimilis substantiæ* confirmasse; eundem Constantinum in pœnam cædis illatæ Crispo a fratribus veneno fuisse necatum; Indos ab apostolo Bartholomæo imbutos Christi fide profiteri dissimilem Filii substantiam; Agapeto ejusdem hæresis sectatori maxima adscribit miracula; ait christianos imagini Constantini supra porphyreticam columnam positæ sacrificia obtulisse. Libro III Aetium hæreticum impense laudat, et num. 13 jactat ei divinitus datum, ut in disputationibus a nemine vinceretur; addit infantissimos demonstrasse Basilium Ancyranum et Eustachium Sebastię episcopum disserentes *de consubstantiali*. Num. 22 Constantem a Magnentio tyranno fuisse occisum ob studium erga Athanasium. Ait libro IV, num. 10, synodum nicomediensem terræmotu dissipatam, concussa Ecclesia, in qua congregati Patres nicænam fidem confirmare putabant. Sequenti num. 11 Basilium Magnum, lib. VII, num. 2, Georgium pseudoepiscopum alexandrinum, eosque qui cum Aetio sentiebant, a gentilibus fuisse peremptos consilio Athanasii, permoti aviditate illius sedis recuperandæ. Studet ubique adornare Eunomii et sectatorum ejus vindicias. Atque ex iis quæ ex multis selegimus, constat quam fidem promeretur historicus ille, *consubstantialis* hostis infensissimus et mendacissimus.

² Ita quidem multi, at *Madaurensem* fuisse puto.

³ Sedente in cathedra alexandrina S. Cyrillo, miserrime obruncata fuit *Hypatia* filia Theonis, scholæ platonice moderatrix, quæ plura scripsit commemorata a Suida, habuitque discipulos plurimos, inter quos Synesius Cyrenæus. Videsis Socratem, lib. VII, cap. xv, Nicephorum Callistum, lib. XIV, cap. xvi, et Ægidium Menagium, in *Hist. mulierum philosopharum*.

libros *Zosimus Comes*, latine versos a Leunclavio, uterque addictus superstitioni gentilium et christianorum principum sugillator. Desinente hoc sæculo celebris erat fama *Procli* Lycii philosophi, et scholiastis dialogorum Platonis¹, necnon *Hesy-chii* Alexandrini grammatici, quem licet Julius Scaliger dixerit ineptum ac sutilem, Salmasius tamen, Tanaquillus Faber et alii jure vocant *Glossographorum* facile principem.

¹ *Proclus Lycius* post Porphyrium scripsit adversus christianos. Fuit discipulus et in schola atheniensi successor Syriani, obiitque Athenis anno Chr. 485. Vide *Procli Vitam* editam a Joanne Alberto Fabricio.

SEXTUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

ROMANORUM PONTIFICUM SERIES PRODUCITUR.

Post Symmachum, quem rebus exemptum humanis anno 514 diximus paulo supra, romanam gubernarunt Ecclesiam sexto sæculo *Hormisdas*, *Joannes I*, *Felix IV*, *Bonifacius II*, *Joannes II*, *Agapitus I*, *Silverius*, *Vigilius*, *Pelagius I*, *Joannes III*, *Benedictus I*, *Pelagius II* et *Gregorius Magnus*.

LIV. Ubi e vivis excessit Symmachus, *Magno Cassiodoro consule*, an. 514, inauguratus est pontifex *Hormisdas*, Campanus genere, patria Frusinone. Sublatum ejus opera Acacii schisma; controversiam *de uno e Trinitate in carne passo*, a monachis scythis excitatam¹ ob novitatem doctrinae, et ne ab eutylianis in malam partem traheretur, studuit compescere; atque adversus Faustum Reiensem confirmavit quæ de gratia et libero arbitrio tradiderat Augustinus. Novem expleverat pontificatus sui annos quum decessit cum sanctitatis odore *oss. Anicio Maximo*, id est, anno 523, VIII idus augusti².

LV. Demandatum post Hormisdam Ecclesiae romanæ regimen *S. Joanni I*, natione Etrusco³. Is a Theodorico rege legatus Constantinopolim ad imperatorem Justinum, novo et illustri

¹ Plura de monachis scythis Norisius noster lib. II *H. P.*, c. XVIII, in dissert. *De uno ex Trinitate in carne passo*, atque in *Apologia* pro iisdem monachis scripta.

² Chronologia Pagii nostræ in hoc sexto sæculo non adversatur.

³ Multi Senensem appellant. Vide pag. 137 Sandinum. Joannis ad Justinum imp. legatio consignatur in Chronico Marcellini, *oss. Philoxeno* et *Anicio Probo Juniore*, id est, anno 523. Decessit Ravennæ. Vide Gregorium Magnum, lib. III *Dialogorum*.